

- سرآغاز استفاده از الیاف

براساس آنچه مورد نظر ما می باشد، می توان روند زندگی انسان را به چهار دوره تقسیم کرد

الف- جنگل نشینی

برهنه بوده است.

ب- غار نشینی

با تهیه پوست پوشاک تهیه می کرده است.

ج- دشت و روستاها

با پشم و الیاف حیوانی پوشاک تهیه می کرده است.

د- کشاورزی و شهرها

به نخ ریسی و استفاده از پنبه و بافت های تزئینی روی آورد.

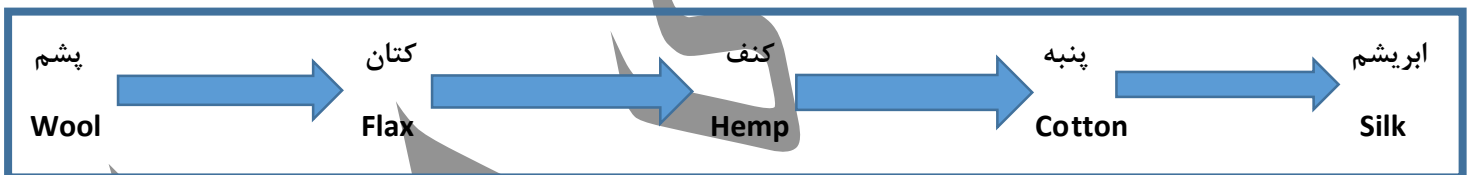
مناطق گرمسیر دیرتر به فنون بافت دسترسی یافتند چون احتیاجی به آن نداشتند.

مناطق سردسیرتر زودتر به پوشش و فنون بافندگی دسترتی یافتند اما پیشرفتی در آن ایجاد نکردند.

مناطق معتدل نه زود و نه دیر به فنون بافندگی دسترسی پیدا کردند اما پیشرفت را در آن رقم زدند(چون چهار فصل بودند)

فن بافندگی قدیمی تر از سفالگری و حتی شاید قدیمی تر از دامداری و کشاورزی است.

سیر تحول استفاده از الیاف

پشم

کارتون ← بشر از اواخر میانه سنگی توانست از پشم نخ تهیه نماید.

داستانواره اساطیری خلق نمود ← رطوبت + مالش + حرارت + قلیای ضعیف(مغولستان)

الف- یافته های باستان شناسی در محوطه های تپه سراب کرمانشاه + تپه چایانو ترکیه + آرگالیا مغولستان حاکی از اهلی کردن گوسفند در ۷۰۰۰ تا ۹۰۰۰ سال قبل از میلاد دارد.

ب- اما اولین اثری که وجود گوسفند نژاد پشمی را تایید می کند، پیکره ای بدست آمده از تپه سراب در ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد است.

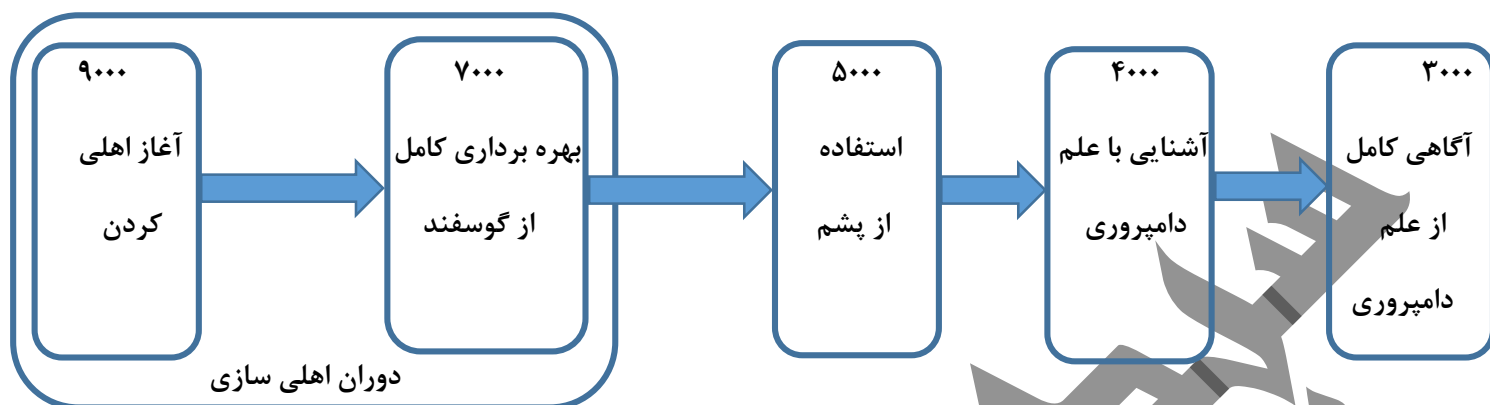
ج- مطالعه کروموزوم های موفولون یا قوچ وحشی نشان از اهلی کردن آن در آغاز هزاره نهم قبل از میلاد است.

د- براساس اسناد بدست آمده از دوره نوسنگی گوسفندان به سه نژاد کوهستانی + جلگه ای + وحشی تقسیم می شدند.

ه- در لوح نوشته های شهر اور(Ur) فهرست مشخصات انواع گوسفندان شرح داده شده است(هزاره چهارم)

و- در هزاره سوم در متون سومری چهار نوع نژاد گوسفندی و نحوه استحصال از پشم آنها برشمرده شده است(گوشتی + شیری + پوستی + پشمی)

علاوه بر گوسفند، به نظر می‌رسد بز نیز توسط بشر اهلی شده و از آن کرک استحصال می‌شده است.
در لاتین کرک را موهر می‌گویند که برگرفته از واژه عربی مخیر است.

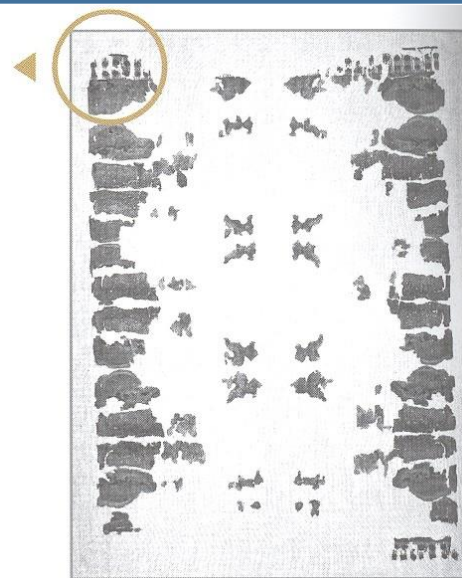
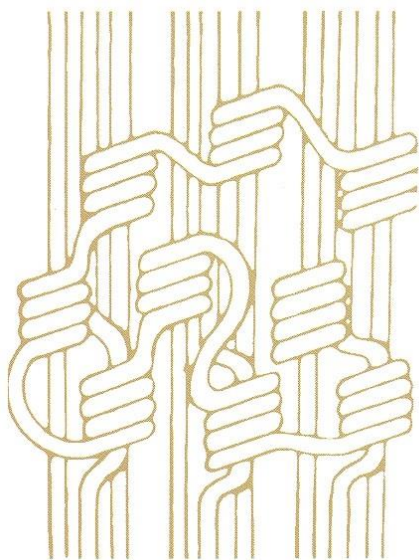
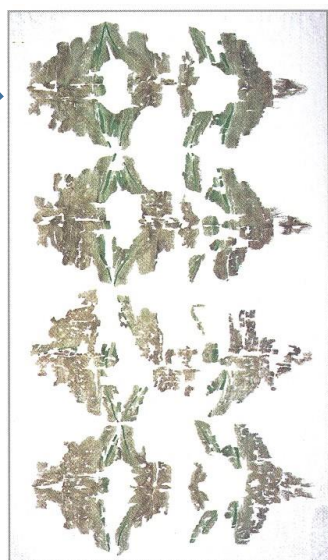

کتان

الف- از کتان اطلاعات زیادی در داخل فلات ایران در دسترس نیست.

ب- به نظر می‌رسد کتان در خارج ایران اهلی و سپس به داخل ایران راه یافته است. (مناطق کشت کوه‌های شمال و غرب ایران)

ج- در سده هشتم (۸۰۰ سال قبل از میلاد) در تابوت بزرگان ایلامی در بهبهان پارچه ظریفی از جنس کتان بدست می‌آید.

کنف

الف- این الیاف نیز در داخل فلات ایران خیلی کاربرد پیدا نکرد.

ب- از کنف در دوران نوسنگی بعنوان ماده غذایی نیز استفاده شده است.

ج- از کنف در دوران باستان بعنوان دارو نیز استفاده شده است.

د- از گیاه کنف شاهدانه بدست می‌آید که ماده اصلی مخدر ماری جوانا می‌باشد.

الف - پنبه نخست در هند کشف و اهلی گردید. تمدن موهنجودارو

ب- در ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد اولین نمونه از پارچه های پنبه ای بدست آمده است.

ج- به نظر می رسد پنبه در اوایل هزاره اول به ایران وارد شده است.

د- داریوش کبیر پس از فتح هند گیاه پنبه را با خود به ایران آورد و تمام دشت شوشون (خوزستان امروزی) را زیر کشت پنبه برد.

ه- همچنین نمونه هایی از توجه سناخریب پادشاه آشور در ۹۴۶ قبل از میلاد به کشت پنبه در بین النهرین وجود دارد.

و- پُلینی مورخ و طبیبان رومی در سده اول میلادی کشت پنبه را در بحرین و سواحل خلیج فارس گزارش داده است.

ز- هردوت در تاریخ نگاشت خود پنبه را نوعی درخت پشم می خواند که نشان از عدم آگاهی یونان باستان به آن بوده است.

ح- واژه Cotton در انگلیسی از واژه قطن در عربی گرفته شده است.

در پهلوی باستان پنبه را پمبک گویند. در ارمنی نیز همین تلفظ موجود است. در بین ترکان آناتولی نیز پاموک گفته می شود که نشان می دهد ریشه همه آنها در زبان پهلوی باستان است

ساده ترین پارچه پنبه ای کرباس گفته می شود این واژه در لاتین کرباسوس و در یونانی کرباسس خوانده می شود که همگی ریشه در واژه سانسکریت کارپاسا دارد.

ابریشم

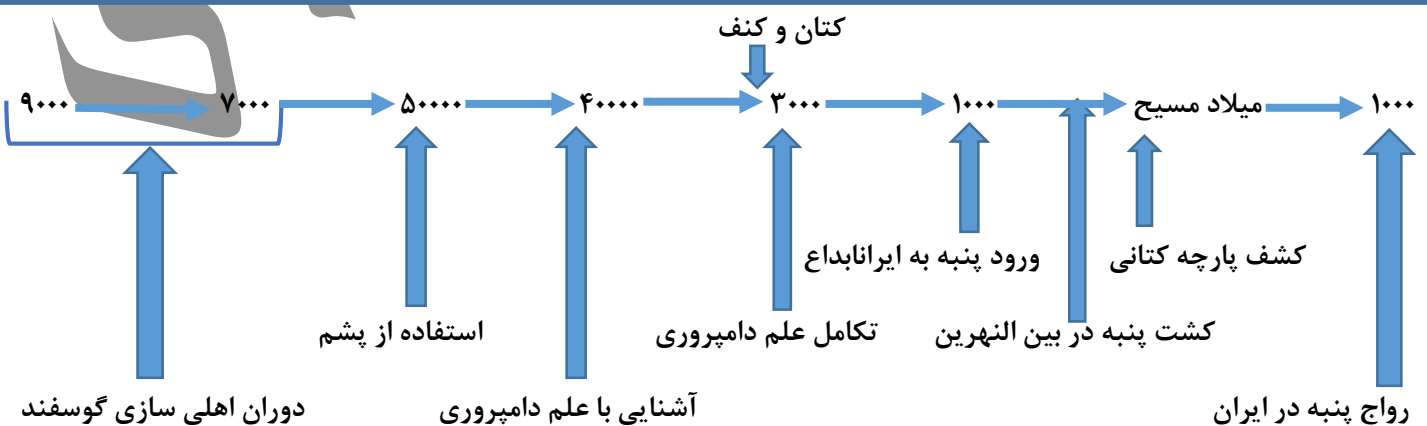
الف - ابریشم در ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد توسط چینی ها استفاده شد.

ب- اولین پارچه ابریشمی در حوزه دریاچه تای و د حدود ۲۷۵۰ قبل از میلاد بدست آمده است.

ج- جوامع نزدیک به چینی ها از نیمه هزاره دوم و ایرانیان از در اوایل هزاره اول نوغان داری را آغاز کردند.

د- در گورهای یخ زده پازیریک پارچه های ابریشمی چینی که بر روی آن ها گلدوزی شده بود، بدست آمده است.

افسانه سی لینگ شی همسر امپراتور هوانگ تی + افسانه شاهزاده ختنی و چینی + افسانه چهار سرباز شیان + افسانه مبلغان مسیحی

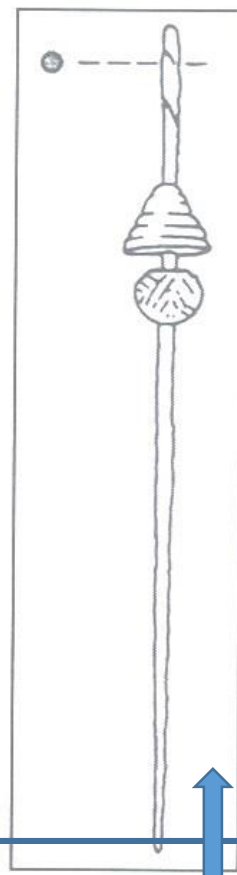
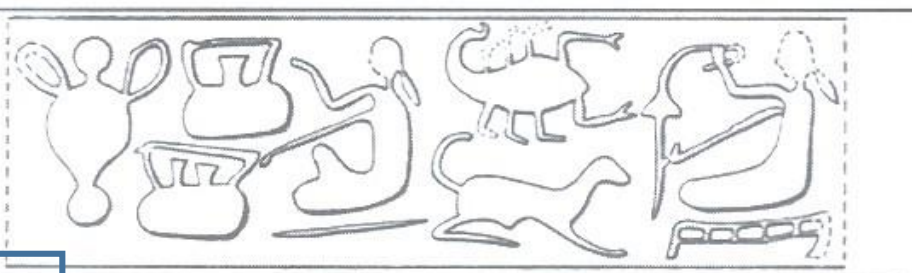

برای رشتن نخ دو ابزار باستانی وجود داشته است؛ الف- دوک ریسندگی ب- چرخ نخ ریزی
 دوک ریسندگی اصولاً متعلق به عشایر و چرخ نخ ریزی متعلق به روستا نشینان بوده است.

انشا الله در مقاطع بالاتر با شیوه ریسیدن نخ با دوک و چرخ بیشتر آشنا می شوید.

- الف- ابداع دوک ریسندگی می بایست به اوایل دوره نوسنگی ۵۵۰۰ تا ۶۵۰۰ سال قبل از میلاد برگردد.
- ب- در نخستین دهکده ها در ۵۵۰۰ تا ۳۵۰۰ قبل از میلاد دوک های سوراخ دار کشف شده است.
- ج- در هزاره پنجم در تپه سیلک کاشان دوکی سنگی (گلی) نخ ریزی توسط گیرشمن کشف شده است
- د- در هزاره چهارم بر روی یک تبر مسی بقایای نخی بسیار ظریف که از موی یک حیوان حاصل شده است ، بدست آمده است. محققین عقیده دارند که این نخ می بایست با چرخ نخ ریزی بدست آمده باشد.

نخ حاصل از چرخ نخ ریزی ظریف تر از دوک نخ ریزی می باشد.

مهر استوانه ای
 چغامیش خوزستان -
 ۳۳۰۰ قبل از میلاد

بانو عیلامی در حال
 نخ ریزی - حجاری
 روی سنگ - هزاره
 اول قبل از میلاد

دوک نخ ریزی سوراخ
 دار- تپه حصار دامغان
 ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد

اولین بافت ها به صورت بوریا بافی و در هزاره هفتم و هشتم دیده شده است. (تپه علی کش دهلران)

الف- اولین اثر از بافت با نخ ریسیده شده در هزاره پنجم در تپه یحیی کرمان بدست آمده است.

ب- همزمان با تپه یحیی منسوجاتی از الیاف حیوانی در مصر بدست آمده است.

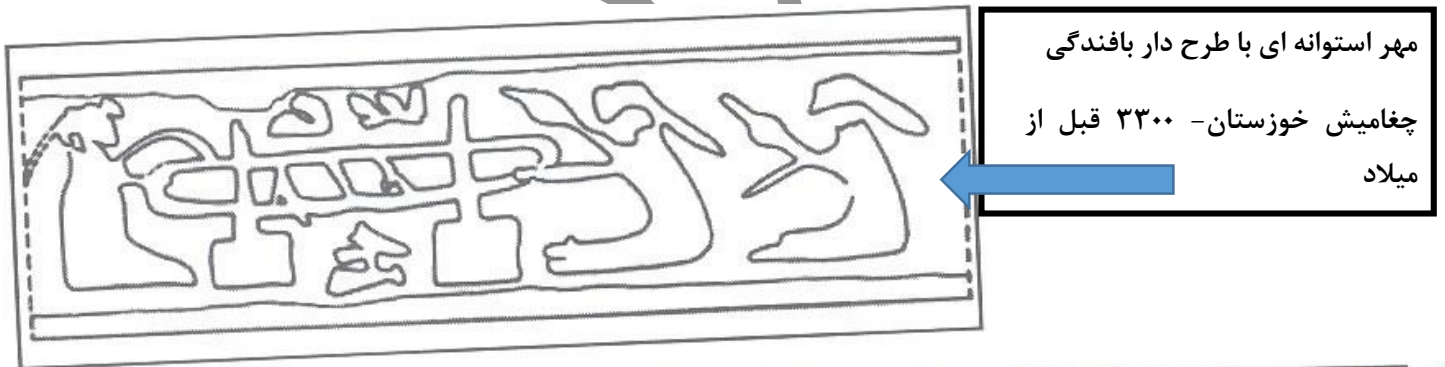
ج- در نقاشی هزاره چهارم قبل از میلاد مصر اولین دار های بافندگی مشاهده شده است. (نقاشی روی ظروف سفالی)

د- در نوشته های میخی اواخر هزاره سوم در بین النهرین نیز نوعی دیگر از دار بافت مشاهده شده است.

ه- در خوزستان و بر روی یک پیکره گاو نقره ای در ۳۰۰ سال قبل از میلاد پارچه ای پشمی بدست آمده است. این پارچه در هر سانت ۲۰ تا ۲۳ نخ پود داشته است و نشان از ظرافت بافت بوده است.

و- کفن های مومیای مصری ها از پارچه های کرباس پنبه بوده است.

ز- در نقاشی های هندی کارگاه های پنبه پاک کنی و پارچه بافی ترسیم شده است.

مهر استوانه ای با طرح دار بافندگی

چغامیش خوزستان - ۳۳۰۰ قبل از

میلاد

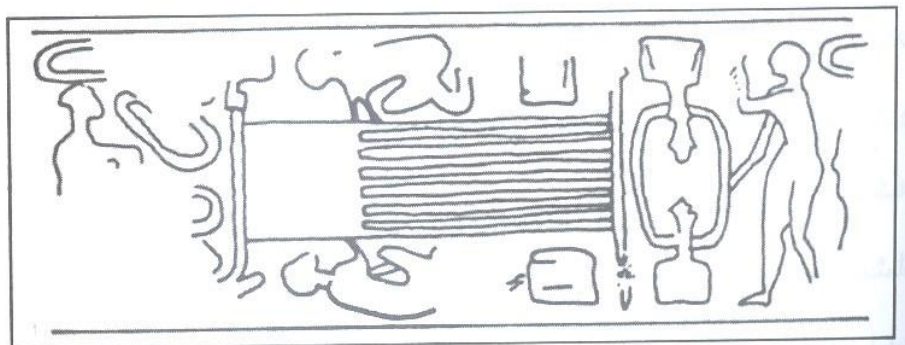
پس جمع بندی:

چین و خاور دور ← ابریشم

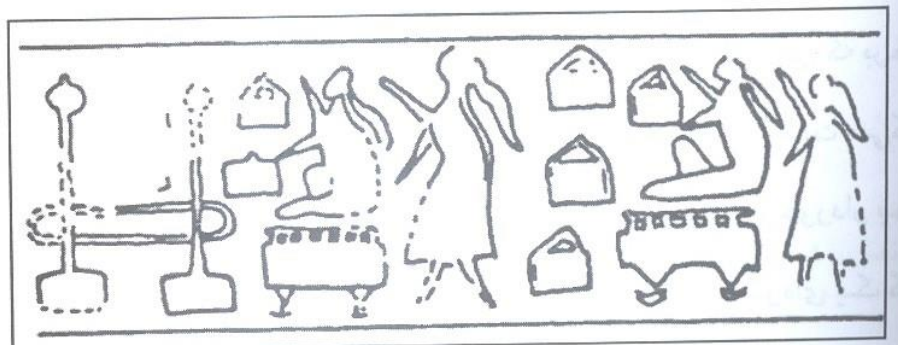
خاور میانه ← پشم

هند ← پنبه

بین النهرین ← کتان

تصویر شماره ۴ - دار افقی بافندگی اثر مهر، مکشوفه از شوش هزاره چهارم ق م

تصویر شماره ۵ - دار بافت اثر مهر مکشوفه از شوش هزاره چهارم ق م (Barber p 84)